

МЕТОД ABC В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

*Пакуліна А.А., к. е. н, доцент,
Рочева Г.В.*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

За сучасних умов актуальною для кожного суб'єкта господарювання є проблема формування дієвої системи управління витратами. Українські підприємства переважно використовують класичні, традиційні методи обліку, такі як калькулювання собівартості продукції з повним розподілом витрат, не приділяючи гідної уваги зарубіжному досвіду. Обираючи найкращий метод, керівництву необхідно провести детальні дослідження на своєму підприємстві майже з усіх питань його діяльності. Тому, від правильно обраного методу або їх сукупності залежить ефективність управління витратами.

Зарубіжна практика свідчить про ефективність застосування методу ABC як у сфері промислового виробництва, так і в сфері послуг, зокрема таких як охорона здоров'я, фінансовий сектор, телекомунікації тощо [1, 2].

Застосування ABC-аналізу необхідне для правильного формування груп товарів, які приносять найбільшу виручку та формують прибуток, а також для того, щоб уникнути перенасичення асортименту в тих товарних групах, які мають маленький прибуток і малу націнку. ABC – аналіз дозволить виділити пріоритетні, базові та унікальні категорії товарів, що сприятиме розвитку та зміцненню позицій певних товарів.

Для проведення ABC-аналізу необхідно:

- 1) встановити вартість кожного товару (за закупними цінами);
- 2) розмістити товари за зменшенням ціни;
- 3) знайти суму даних про кількість і витрати на придбання;
- 4) розбити товари на групи залежно від їхньої частки в загальних витратах на придбання.

Залежно від витрат товарні запаси поділяються на три групи – А, В, С за їх часткою в загальних витратах на придбання. Однак розподіл не обов'язково відбувається на три групи, кількість груп та їх межі вибираються довільно. Найпоширеніша класифікація за такими категоріями:

- група А – найсуттєвіші витрати (не менше 50 %);
- група В – суттєві витрати (не менше 25 %);
- група С – інші витрати (не перевищує 25 % всіх витрат) [3].

Розглянемо приклад класифікації витрат на запаси за цими категоріями (табл.1).

З таблиці 1 видно, що 10% усіх статей запасів (категорія А) становить 73% усієї вартості, 20% статей (категорія В) – 19% і 70% статей (категорія С) – 8%. Це свідчить про те, що найсуворіший контроль має здійснюватися стосовно категорії А.

Тому для запасів категорії А надто ретельно визначають розміри і моменти замовлень. Витрати на замовлення і зберігання запасів переглядають кожного разу при розміщенні чергового замовлення.

Таблиця 1 – Класифікація запасів за категоріями А,В,С [1, с. 254]

Категорія	Кількість одиниць запасів		Загальна вартість	
	одиниць	%	грн	%
А	200 000	10	730 000	73
В	400 000	20	190 000	19
С	1 400 000	70	80 000	8
Разом	2 000 000	100	1 000 000	100

Для запасів категорії В визначають економічні розміри замовлень і момент видачі повторного замовлення. Змінні величини переглядають раз на квартал або раз на півроку. Передбачається встановлення звичайного контролю й одержання якісної інформації про запаси, що вможливить своєчасне визначення основних змін у використанні матеріальних запасів.

Щодо запасів категорії С жодних формальних розрахунків не роблять. Розмір повторного замовлення зазвичай розраховують таким чином, щоб поставки здійснювались впродовж 1-2 років. Перевірку наявних запасів проводять періодично раз на рік.

Отже, для цієї категорії характерні великі замовлення й резервні запаси, тобто момент розміщення замовлення на такі запаси визначають, виходячи з конкретних умов без застосування кількісних методів [1, с. 254].

З метою оптимізації запасів на практиці досить часто АВС-аналіз комбінують з іншим методом контролінгу – XYZ-аналізом, який характеризує рівномірність запуску окремих видів сировини (матеріалів) у виробництво. Даний метод широко використовується в процесі нормування обігових коштів для створення виробничих запасів.

Проаналізувавши метод АВС, можна зробити висновок, що основною метою цього методу є забезпечення формування збалансованого планування виробництва, з урахуванням обороту і прибутковості кожної товарної позиції. За допомогою АВС-аналізу можна структуровано та більш точно відтворити і надати відповідну інформацію в різноманітних розрізах, що, у свою чергу, дозволить об'єктивніше оцінювати ефективність процесів, які відбуваються на підприємстві, а головне виявляти приховані резерви зниження витрат і приймати обґрунтовані рішення щодо виключення малорентабельних видів діяльності.

Література:

1. Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. 3-тє вид. К.: Лібра, 2006. 704 с.

2. Івахів Ю., Спільник І. Метод АВС-аналізу: доцільність застосування. *Економічний аналіз*. 2008. Вип. 3(19). С. 20–26.

3. Сучасні методи управління витратами та зарубіжний досвід їх використання. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ru/article/id-1861/>.

ЕКОЛОГІЧНА ПРОГРАМА ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ КООРДИНАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ В РЕГІОНІ

Пакуліна А. А., к. е. н., доцент

Пакуліна Г. С.,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

В сучасних українських умовах одним із слабких місць різних регіональних програм господарського розвитку є недостатньо повне з точки зору комплексності аналізу опрацювання проблем охорони навколишнього середовища. Як правило, відповідні розділи регіональних програм характеризуються, принаймні, двома недоліками. По-перше, екологічна проблематика в них знаходить відображення найчастіше або в розрізі окремих об'єктів, що роблять негативний вплив на стан навколишнього середовища (без урахування ефектів взаємодії забруднюючих речовин, можливого сумарного антропогенного навантаження на навколишнє середовище і т. д.), або в розрізі її окремих елементів, охоплюючи забруднення або тільки повітряного басейну або тільки водойм, або порушення ландшафту і т. д. При цьому за межами дослідження залишаються проблеми можливої взаємодії діючих і намічуваних об'єктів в регіоні і навколишнього середовища. По-друге, подібні дослідження з точки зору економічної оцінки наслідків антропогенної діяльності нерідко обмежуються лише оцінкою економічного збитку від забруднення навколишнього середовища, залишаючи осторонь питання визначення ефективності здійснення природоохоронних заходів і, в цілому, можливостей отримання вигоди від природоохоронної діяльності.

Уникнути зазначених недоліків можливо лише на основі використання комплексного підходу, що дозволяє здійснювати всебічний аналіз еколого-економічних взаємозв'язків, що виникають при прогнозуванні розвитку територіальних господарських систем, і передбачає розробку і реалізацію природоохоронної стратегії [1].

Регіональна екологічна програма розглядається як ключовий інструмент планування, прогнозування та практичної реалізації регіональної екологічної політики, а також координації природоохоронних заходів в регіоні.

Регіональні програми розробляються в рамках довгострокового прогнозування і укладають у собі ті чи інші стратегічні інтереси України в цілому. Об'єктами впливу регіональних програм є ті чи інші регіони. Це, як правило, проблемні або програмні регіони. Проблемний регіон – просторова система, на території якої реалізуються деякі регіональні та загальнонаціональні завдання, і яка стає в цьому зв'язку особливим об'єктом